

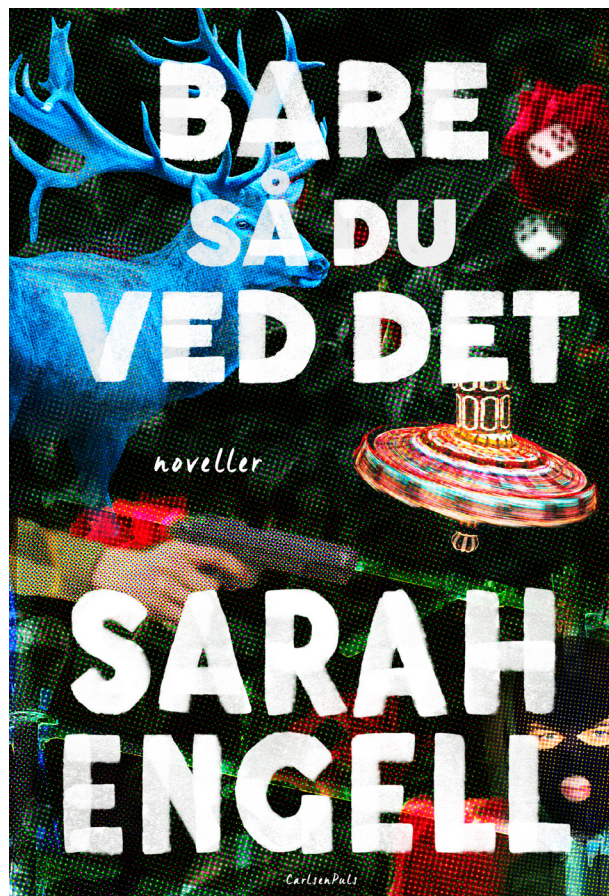

LITTERATURFORLØB

8.-9. KLASSE

TIL NOVELLESAMLINGEN BARE SÅ DU VED DET AF SARAH ENGELL

Forløb af: Maria Roslev

Novellesamlingen "Bare så du ved det" af Sarah Engell er oplagt at læse og undersøge i danskfaget i udskoling. Sarah Engell skriver tidstypiske, fængende fortællinger, der nemt kan engagere de unge læsere og give læselyst og -glæde. Derudover inviterer novellerne til undersøgelser af det litterære sprog og til samtaler om litteraturens særlige force til at skildre menneskets indre liv, ligesom de lægger op til indholdsrige samtaler om alt lige fra kærlighed, sociale medier og forstillelse til relationer mellem forældre og børn, svigt og overgreb.

INTRODUKTION TIL LITTERATURFORLØBET

I dette korte litteraturforløb skal eleverne læse, undersøge og opleve novellesamlingen "Bare så du ved det" af Sarah Engell. Forløbet er bygget op, så eleverne læser forskellige noveller og præsenterer dem for klassen, så alle får kendskab til alle samlingens noveller. Både læseprocessen og de efterfølgende aktiviteter er stilladseret, så eleverne støttes igennem hele forløbet.

Forløbets overordnede mål er at styrke elevernes læseglæde, og derfor er læseprocessen en fælles proces, hvor eleverne undervejs deler deres oplevelser og observationer med en læsemakker. Med fokus på novellernes sprog undersøger eleverne dialoger ved blandt andet selv at fremføre dem og ved at undersøge deres funktion i novellerne.

Gennem hele forløbet er der fokus på inddragelse af elevernes egen erfaringsverden, og eleverne arbejder både undersøgende gennem forskellige iscenesættelser og analytiske gennem samtaler.

Forløbet består af fire sammenhængende faser, og eleverne skal gennem alle fire faser for at få det fulde udbytte af litteraturforløbet.

GOD FORNØJELSE!

LÆS OM NOVELLESAMLINGEN OG FORFATTEREN

Om novellesamlingen

Novellesamlingen består af elleve forskellige noveller; der blandt andet handler om to tvillingebrødre, der konkurrer om deres fars opmærksomhed, om instaprofilen Donna og om en mor, der maler kronhjorte i en blå skov. Om en ung piges frygt efter at have set en forfærdelig video på nettet, om frykten for at tabe et skæbnesvangert terningspil og om en flok veninders sejltur, der næsten ender galt. Historiernes handling er vidt forskellig, og de bliver fortalt af både jegfortællere og tredjepersonsfortællere, men et fællestræk er dialogen. Alle elleve noveller er båret af karakterernes samtaler, og forfatteren Sarah Engell er en sand mester i at ramme tidens ungdomssprog rent. Det gør historierne vedkommende og nemme at læse.

Selvom flere noveller kredser om alvorlige tematikker, indeholder samlingen også historier om de mere lette og lykkelige stunder i livet. Fælles for historierne er, at de giver et troværdigt og tidstypisk billede af unges virkelighed uanset tema. Relationerne mellem mennesker er novellernes fælles omdrejningspunkt, og historierne giver adgang til karakterernes indre verden og viser, hvordan der kan være stor forskel på det ydre og indre liv. Det giver dig som læser en unik mulighed for at sætte dig i en andens sted. Netop det er litteraturens helt store force.

Om forfatteren

Sarah Engell er en af de stærkeste stemmer indenfor dansk ungdomslitteratur lige nu, og hun har modtaget flere priser for sit forfatterskab bl.a. Blixenprisen for sin roman "Valget" i kategorien Årets børne- og ungdomsudgivelse i 2018. Hun udgav sin første ungdomsroman i 2009 med titlen "Hvis bare ..." og har siden udgivet bøger til både børn og voksne, men primært til unge læsere.

Som forfatter tager hun udgangspunkt i virkelige tematikker, når hun skriver, og hun laver altid grundig research. Hun har en forkærlighed for de mere mørke sider af den menneskelige psyke, og det ses i hendes historier, men med novellesamlingen her viser hun også evnen til at skrive om det lyse i livet.

Sarah Engells ungdomsbøger er samtidslitteratur. Det betyder, at der indgår tidstypiske problematikker og et tidstypisk sprog i fortællingerne, hvilket også kendetegner de elleve noveller i "Bare så du ved det".

Om litteraturens vigtighed siger Sarah Engell: "Vi lever i en tid med rigtig meget overflade. Vi vil gerne fremstille os selv på bestemte måder, men der er ingen liv, der kun består af smukke øjeblikke med den rigtige lyssætning. Alle liv indeholder også grimme, svære og mørke ting.

Hvis man kun kigger på andre folks pæne facader, så kan man meget nemt komme til at føle sig ensom og helt forkert. Der er litteraturen sådan et fantastisk sted til at kigge om bag facaden og skildre alt det, vi alle sammen også går og bokser med." (citater fra Alinea)

TRÆD IND I NOVELLESAMLINGENS UNIVERS FØR DU LÆSER

1. Alene

Lyt til din lærers oplæsning

Arbejdsark 1

Luk øjnene og lyt til den korte tekst, din lærer læser op. Du hører den samme korte tekst tre gange.

2. Alene

Tegn eller illustrer teksten

Åbn øjnene, tegn eller find illustrationer, som viser den scene, du så for dig, mens du lyttede til din lærers oplæsning. Der er ikke noget rigtigt eller forkert.

3. Klasse

Skab en udstilling

Hæng din tegning eller illustration på væggen eller på opslagstavlen i klassen, så dine klassekammerater kan se din scene. Gå på opdagelse og se dine klassekammeraters scener. Tal om jeres tegninger/illustrationer ud fra følgende spørgsmål:

- Viser tegningerne/illustrationerne noget, som ikke står direkte i teksten? Hvad?
- Hvordan skaber ord billeder i læserens bevidsthed?

4. Grupper

Forudsig handlingen

Arbejdsark 2

Få arbejdsark 2 af jeres lærer og klip alle elleve kort ud. Der er et citat fra en af novellerne på kortet samt novellens titel. Træk et kort på skift. For hvert kort gæt på, hvad du tror, novellen handler om ud fra titlen og citatet. Begynd således: Jeg tror, novellen handler om ...

5. Klasse

Del jeres forudsigelser og lav en liste

Tal om gruppernes gæt på, hvad de elleve noveller handler om. Lad jeres lærer lave en stikordsliste på tavlen til hver af de elleve noveller med bud på handlingen.

VÆLG OG LÆS EN NOVELLE MED EN MAKKER MENS DU LÆSER

1. Alene

Læs jeres fælles stikordsliste og vælg en novelle

Se på jeres fælles stikordsliste på tavlen. Tænk over, hvilken novelle du får mest lyst til at læse. Læs eventuelt de to første linjer i flere noveller, hvis du er i tvivl om, hvilken du skal vælge. Beslut, hvilken novelle du vil læse og gå sammen med en læsemakker, der har valgt den samme novelle.

2. Makker

Læs op og bliv fanget

Vælg en oplæser. Lad oplæseren læse novellens første side op. Tal derefter om følgende:

- Hvem handler novellen om? Er der flere med – hvem?
- Hvad sker der?
- Hvordan opfatter I situationen?

3. Makker

Læs hele novellen

Læs resten af novellen på egen hånd. Tag noter undervejs. Notér ned, når:

- du ved, hvor novellen foregår
- du får viden om hovedpersonen
- du forstår, hvad problematikken er.

GÅ TÆTTERE PÅ NOVELLEN OG PRÆSENTER DEN FOR KLASSEN EFTER DU HAR LÆST

1. Læsemakker

Del noter

Del jeres noter, og tal om følgende:

- Hvem er novellens hovedperson?
- Hvordan reagerer hovedpersonen i den situation, der er beskrevet i novellen?
- Hvad fortæller hovedpersonens handlinger om personen?
- Hvordan har hovedpersonen det – både indeni og udenpå?
- Hvor foregår novellen?
- Hvad er problematikken i novellen?
- Hvordan passer titlen til novellens handling?

Novellernes sprog og dialoger virker autentiske i stil og ordvalg, hvilket er med til at underbygge deres realisme. Nu skal du sammen med din læsemakker undersøge sproget, så du får kendskab til dialogens kendetegn og finde frem til det, der skaber realisme. Derudover skal du sammen med din læsemakker undersøge, om hovedpersonen har det forskelligt indeni og udenpå, finde frem til novellens temaer og tænke over, hvordan forfatteren portrætterer ungdommen.

2. Læsemakker

Undersøg novellens sprog

Genlæs hele novellen eller blot uddrag. Find eksempler på sprog, som I selv ville bruge – det kan være replikker, bestemte ord eller en sætning. Vælg et eller to eksempler, og skriv replikken, ordet eller sætningen på papir. Hæng papiret på opslagstavlen i klassen.

Dialog

- Dialog i en novelle er en samtale mellem to eller flere personer
- Dialogen består af replikker (direkte tale, der ofte er markeret med citationstegn eller streger)
- Dialog kan give indblik i, hvordan personer i en novelle er
- Dialog skaber realisme og spænding i handlingen

3. Læsemakker

Find en dialog

Gå på jagt efter en dialog i novellen. Læs teksten i boksen, så du har helt styr på, hvad en dialog er. Find en dialog, som I har lyst til at fremføre for klassen. Skriv den, så den kun består af direkte tale. Se eksemplet herunder:

EKSEMPEL fra novellen "Bare så du ved det" (side 119). Det med sort skal I ikke medtage i dialogen, men bruge som en slags regibemærkning, så I ved, hvad I skal gøre med kroppen.

"Hvem skriver du med?" spørger du ovre fra vinduet.

"Bare min mor."

"Hils."

"Yes."

Du bliver stående og betragter mig. Din pande er rynket igen.

"Hvad?" siger jeg.

"Du ser bare så smuk ud."

"Hvad er der rigtigt?"

Du trækker på skuldrene.

"Du blev ikke sur i går, vel? Over, at jeg dansede med hende yoga-pigen, hvad var det nu, hun hed?"

4. Læsemakker

Øv dialogen

Læs først jeres valgte dialog igennem, og øv den derefter sammen. Inviter en eller to personer med, hvis jeres dialog indeholder flere stemmer end to. Brug kroppen, når I taler.

5. Klassen

Vis en dialog

Lad dem, der har lyst, fremvise deres dialog for klassen.

Tal derefter om følgende:

- Minder dialogerne i novellen om jeres måde at tale på? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad fortæller dialogen om hovedpersonen? Er der forskel på, hvordan personen taler og tænker for eksempel?
- Hvilken funktion har dialogen i novellen? Den kan for eksempel skabe spænding, få fortællingen til at skride frem, fortælle noget vigtigt om hovedpersonen ...
- Personerne i novellerne taler klart og intenst – sådan taler vi sjældent i virkeligheden. Hvad gør dialogen troværdig? (for eksempel særlige ord, autentiske ting fra virkeligheden som telefoner og steder, bandeord ...)
- Læs alle de ord, replikker og sætninger op, der er udstillet i klassen. Hvilken funktion har sproget i novellen?
- Hvordan oplever I jeres novelles sprog generelt? Minder det om jeres eget sprog? Hvorfor/hvorfor ikke? Er det morsomt, alvorligt, let at læse ...

6. Læsemakker

Find novellens temaer

Lav en liste med de temaer, som I synes novellen handler om. Eksempler: jalousi, kærlighed, venskab, ensomhed, mindreværd osv. Skriv dem på papir. Udvælg de tre temaer, som I mener, er de vigtigste. Tal om, hvordan I oplever temaerne i jeres eget liv, og om hvordan I synes, Sarah Engell skildrer ungdomslivet.

7. Læsemakker

Forbered en præsentation af jeres novelle for klassen

Vælg, hvordan I vil præsentere jeres undersøgelser af novellen for klassen. I kan for eksempel:

- Give et kort resumé af handlingen
- Fortælle om novellens sprog ud fra jeres undersøgelser
- Sige noget om titlen
- Fortælle om novellens hovedperson
- Læse et uddrag, som viser noget om novellens sprog
- Fortælle om novellens temaer
- Fortælle, om der er noget i novellen, I kan genkende fra jeres eget liv
- Fortælle, hvordan I synes, Sarah Engell skildrer ungdomslivet

Forbered en præsentation, hvor I begge har ansvar for at fortælle om forskellige områder. Skriv evt. stikord til jeres fremlæggelse.

8. Klasse

Præsentér jeres novelle for klassen

Hvert makkerpar præsenterer deres novelle for klassen. Afslut med at tale om, hvordan forfatteren bruger sproget til at vise personer og scener. Hvis flere makkerpar har arbejdet med den samme novelle, kan I fortælle om forskellige områder knyttet til novellen.

TRÆD UD AF NOVELLESAMLINGEN PERSPEKTIVER

I. Klasse

Drøft, hvad litteratur gør ved jer

Historier påvirker os forskelligt. De kan både vise os verden fra en andens synsvinkel, så vi oplever en helt ny måde at være menneske på, og de kan gøre os klogere på noget inde i os selv.

Tal om i klassen, hvad novellerne har gjort ved jer.

Tal ud fra følgende spørgsmål:

- Har novellerne lært jer noget om, hvordan man kan forstå andre mennesker? På hvilken måde?
- Hvordan kan I bruge novellerne til at forstå noget om jer selv?

KORT TEKST TIL OPLÆSNING

Duellen

Ét hurtigt hug. Præcist sat ind. Mere skal der ikke til, så er din modstander færdig.

Titel: Stilladset

"Adrenalin suser i min krop. Bag mig kan jeg høre hans vejrtrækning. Afstanden mellem os vokser. Jeg tænker: Jeg er hurtigst. Jeg kommer til at vinde det her." (side 11)

Titel: Donna

""Hvad laver du?" spørger du.
 "Hvad laver du selv?"
 "Sidder du og ser porno, eller hvad?" Du smiler.
 Det gør jeg ikke.
 "Hvorfor følger du så mange piger på Instagram?" spørger jeg." (side 20)

Titel: Kronhjorten

""Jeg vidste slet ikke, hun kunne male," siger jeg.
 "Jo jo. Du har det ikke fra fremmede."
 Jeg tænker på den skov, vi kørte forbi. På at stirre ind mellem træerne uden at se andet end mørke.
 "Her!" siger far. "Jeg har fundet noget!" (side 35)

Titel: Manden med de blå øjne

""Hvis du så den dokumentar, ville du forstå det," siger far. "Frygteligt."
 Jeg har allerede set den. Men det kan jeg ikke sige.
 "Du forbød mig jo at se den," siger jeg. "Du sagde, at jeg var for lille."" (side 51)

Titel: Pigetur

"Vi havde fundet den på DBA. 27 fod. Fire siddepladser og fire sovepladser. God, nem begynderbåd. Sejlklar og udstyret med alt, hvad der skal til for at komme på vandet." (side 58)

Titel: Pølsebod

""Så skal vi fandeme på restaurant," siger far.
 "Ud og spise fint, der skal ikke mangle noget. Er du klar?"
 Jeg har været klar længe. Jakke, sko, mine pæneste bukser. (side 68)

Titel: Afslutningsfest

"Folk, mand! De er sgu da blevet så pisseirriterende. Seriøst.
 Men uh, det må man jo endelig ikke sige, for så er der helt sikkert nogen, der bliver krænket. Nogen, der identificerer sig som en hest eller en fucking rød julekugle." (side 78)

Titel: Søen

"Min lillebror går lige bag mig. Han tramper. Lyder som en lille, vred soldat, der marcherer. Han har sine yndlingssko på. Dem, der kan lyse. Det ene snørebånd er gået op. Det er det altid." (side 86)

Titel: Røde roser

"Udenfor lyder der råb og latter. Gennem en sprække i teltdugen kan jeg se en stærkmandmaskine, og jeg stirrer på køen af mænd. Hvordan de griber gummihammeren, måden, de smadrer til på. Inde i mig blusser den summende insekt-agtige uro op igen." (side 101)

Titel: Bare så du ved det

"Og så sad jeg der. På indersiden af dit hoved. Som en utilpas indbrudstøv, tvunget til at kigge på dine hemmeligheder.
 Piger i yogatøj. Seriøst. Er det virkelig dét, du tænder på? Løsthængende joggingbukser og 80'er-pandebånd." (side 115)

Titel: Meyer

"Terningerne slog klinkende mod hinanden, mens Ludvig raslede. Han blev ved. Rystede op og ned, frem og tilbage. "Kom nu!" sagde Jamal. "Ik' vær' sådan en pussy. Videre med spillet!" (side 38)